

Bachelorgradsoppgave

Gutter og lesing

Boys and Reading

En kvalitativ undersøkelse av hva som motiverer leseglade gutter

A qualitative study of what motivates avid readers among boys

Forfatter:
Ine Susann Wanvik

GLU360

Bachelorgradsoppgave i
Grunnskolelærerutdanning for 5.-10. trinn

Lærerutdanning
Høgskolen i Nord-Trøndelag - 2015

HINT

Samtykkeerklæring

SAMTYKKE TIL HØGSKOLENS BRUK AV KANDIDAT-, BACHELOR- OG MASTEROPPGAVER

Forfatter: Ine Susann Wanvik

Norsk tittel: Gutter og lesing – en kvalitativ undersøkelse av hva som motiverer
leseglade gutter

Engelsk tittel: Boys and Reading - A qualitative study of what
motivates avid readers among boys

Studieprogram: Grunnskolelærerutdanning 5-10. trinn

Emnekode og navn: GLU360 – Pedagogikk og elevkunnskap 4

Vi/jeg samtykker i at oppgaven kan publiseres på internett i fulltekst i Brage,
HiNTs åpne arkiv

Vår/min oppgave inneholder taushetsbelagte opplysninger og må derfor ikke
gjøres tilgjengelig for andre

Kan frigis fra: _____

Dato: 23.05.15

Ine Susann Wanvik
underskrift

Forord

Arbeidet med bacheloroppgaven har vært interessant og lærerikt, og den største utfordringen har vært å begrense oppgaven. Likevel sitter jeg igjen med verdifull kunnskap om temaet gutter og lesing, og ser frem til å bruke denne i min fremtid som lærer.

Jeg vil rette en stor takk til mine veiledere Haakon Halberg og Tove Anita Fiskum, som har stilt sin kunnskap til rådighet, kommet med konstruktive tilbakemeldinger og anbefalinger til litteratur. Jeg vil også få takke mine medstudenter for tatt seg tid til å komme med tilbakemeldinger og kommentarer, ikke minst studenter fra andre fagområdet. Dette har tilført oppgaven mye.

Ine Susann Wanvik
Levanger, mai 2015

Sammendrag

Norske gutter blir utkonkurrert av jenter i internasjonale undersøkelser som PISA, og dette har resultert i flere forskningsprosjekt med mål om å øke gutters interesse for lesing. Lesing er en grunnleggende ferdighet som er fundamental for å fungere i dagliglivet, og ikke minst i skolen. Kun gjennom lesing blir vi gode lesere og skrivere, og dette oppnås best gjennom frivillig lesing.

Fokuset på temaet gutter og lesing blir ofte rettet mot de guttene som ikke leser. Dette kan resultere i en selvoppfyllende profeti, der gutter har inntrykk av at de ikke skal eller bør lese. Med denne oppgaven ønsker jeg å rette fokus mot de leseglade guttene, og forsøke å identifisere noen nøkkelfaktorer for deres motivasjon.

Resultatene av intervjuene viser at guttene er tydelig uvante med å snakke om egne lesevaner; de har blant annet vanskeligheter med å sette ord på hvorfor de liker en spesiell bok. Likevel er det tydelig at guttene innehar en indre motivasjon for lesingen, da det er de følelsene og opplevelsene de får i øyeblikket, som driver dem. Dette plasserer guttene i Michael Apters parateliske stadium. Ytre påvirkning spiller liten rolle for disse guttene, selv om enkelte av dem vegrer seg for å stå frem som ivrige lesere i frykt for jevnaldrenes reaksjoner.

I tråd med tidligere forskning, foretrekker guttene sjangre som fantasy, spenning og science fiction, selv om dette varierer noe blant hver enkelt gutt. Disse sjangrene appellerer til guttene på grunn av en aktiv handling, der mye skjer på kort tid. I tillegg forteller guttene om motivasjon til å lese utvalgte bøker på grunn av kulturen for å filmatisere bøker i nettopp disse sjangrene. I motsetning til tidligere forskning på gutters lesevaner, spiller ikke hovedpersonens kjønn noen rolle for intervjuobjektene; handlingen, personligheten og egenskapene er viktigere for guttene enn kjønn.

Hjemmekulturen, særlig i form av foreldrenes egen lese lyst er avgjørende for guttenes motivasjon for skjønnlitterær lesing i følge intervjuobjektene. Selv om forskning omkring temaet viser at dette har liten betydning, tillegger guttene selv dette stor vekt. Forekomsten av bøker i hjemmet bidrar også til å gjøre lesing til en vane

1. INNLEDNING	s.1
2. TEORI	s.2
2.1. Lesing som grunnleggende ferdighet	s.2
2.2. Motivasjon	s.2
2.2.1. Indre motivasjon	s.3
2.2.2. Ytre motivasjon	s.3
2.3. Reversal theory	s.3
2.3.1. Telisk og paratelisk stadium	s.4
2.3.2. Konformisme og negativisme	s.5
3. IDENTITET	s.5
4. GUTTERS LESEVANER	s.6
5. METODE	s.7
5.1. Utvalg	s.8
5.2. Intervju	s.8
5.3. Førforståelse	s.9
5.4. Etske overveielser	s.9
5.5. Vurdering av metode	s.10
6. DRØFTING	s.11
6.1. Motivasjon	s.11
6.2. Leseridentitet	s.13
6.3. Holdninger til sosial interaksjon rundt boklesingen	s.14
6.4. Foreldres betydning	s.15
6.5. Bokens gripefaktor	s.16
6.6. Sjanger	s.17
6.7. Læringsutbytte	s.19
7. KONKLUSJON	s.20
7.1. Veien videre	s.20
8. LITTERATUR	s.22

1. INNLEDNING

Det å kunne lese er en høyst nødvendig ferdighet, både i skolen og i samfunnslivet. Kun gjennom å lese kan en utvikle seg som leser, og her er lystlesing en viktig faktor.

Gutters lesing har stått på dagsorden de siste årene, særlig grunnet nedslående resultater i internasjonale undersøkelser som PISA. Mantraet «gutter leser ikke» synes å være en allmenn oppfatning, og som en lærer svarte da jeg spurte om det var fantes noen leseglade gutter i hennes klasse: «*Gutter leser da ikke bøker!*». Dette kan fungere som en selvoppfyllende profeti, ved at gutter «vet» at gutter ikke leser, og derfor unngår det. Likevel finnes det gutter som finner glede i skjønnlitterær lesing, og med denne oppgaven ønsker jeg å rette fokus mot disse guttene.

Denne oppgaven faller inn under temaet lesing og motivasjon, et tema som befinner seg innenfor norsk- og pedagogikkfaget. Problemstillingen er som følger: «***Hva motiverer leseglade gutter?***»

Innledende i oppgaven vil det teoretiske grunnlaget bli presentert, med særlig vekt på motivasjonsteorier. Deretter presenteres en grov oversikt over tidligere forskning om gutters lesevaner og foretrukne sjangre. Videre vil metodevalg presenteres og begrunnes. Jeg har valgt å sammenfatte resultater og drøfting, dette for å unngå gjentakelser, og for å skape en ryddig og oversiktlig oppgave for leseren. Avslutningsvis følger en konklusjon av funnene som er gjort.

2. TEORI

2.1. Lesing som grunnleggende ferdighet

I Kunnskapsløftet (2006) ble fem grunnleggende ferdigheter nedfelt; å kunne lese, regne, uttrykke seg muntlig og skriftlig, og bruke digitale verktøy. Disse grunnleggende ferdighetene skal implementeres i alle fag, og er forutsetninger for læring og utvikling i arbeid- og samfunnsliv (Utdanningsdirektoratet 2015). Lesing defineres som avkoding og forståelse. Med avkoding menes evnen til å huske eller kjenne igjen ord eller deler av ordet. Forståelse er å knytte mening til ordene man leser (Roe 2011). En av skolens primæroppgaver er å sørge for at elevene lærer å lese. Dette bidrar til universelle muligheter til utdanning, uavhengig av kjønn, etnisitet og sosial bakgrunn. Selv om lesing ikke er et eget skolefag, er gode leseferdigheter og leseforståelse nødvendige forutsetninger for å kunne tilegne seg kunnskap gjennom det skrevne ord. Definisjonen på leseferdighet («*literacy*») er evnen til å benytte skriftlig informasjon for å fungere i samfunnet slik at man kan nå sine mål og utvikle sin kunnskap og sitt potensiale (Gabrielsen, Haslund og Lagerstrøm 2005).

I følge Duffy og Baumann (1997) gjengitt i Roe (2011), viser undersøkelser at økt lesemengde i fritiden blant ungdom forbedrer prestasjonene i skolefag generelt. Personer som leser på fritiden har også høyere lesekompetanse og et mer modent språk når det kommer til skriving, både i eget morsmål og i eventuelle andrespråk (Krashen 2004). Engasjement og motivasjon gir leselyst, og det er en klar sammenheng mellom positive holdninger til lesing blant elevene og deres leseferdigheter. Krashen (2004) hevder at det kun er gjennom lesing at vi blir gode lesere og skrivere; utvikler et variert ordforråd og får kunnskaper om komplisert grammatikk og rettskriving. Forfatteren hevder også at dette best oppnås gjennom frivillig lesing.

2.2. Motivasjon

«*Motivasjon handler om hvordan følelser, tanker og fornuft tvinner seg sammen og gir farge og glød til de handlingene vi utfører*» (Imsen 2012, s.375). Elevenes motivasjon påvirkes av forhold både i og utenfor skolen. Foreldrenes interesse, engasjement og støtte er slike faktorer, i tillegg til holdninger og verdier i vennegruppen (Skaalvik og Skaalvik 2011). Lesing knyttes ofte til skolearbeid, og selv om denne oppgaven fokuserer på lystlesing, er det likevel relevant å se på teorier som omhandler motivasjon for dette. Det finnes mange ulike

innfallsvinkler til motivasjonsteori, men jeg har valgt å ta utgangspunkt i indre og ytre motivasjon slik det blir beskrevet i Lillemyr (2007), Imsen (2012) og Roe (2011).

2.2.1. Indre motivasjon

Naturlig motivering eller saksmotivering er nærliggende betegnelser på indre motivasjon. I disse tilfellene motiveres barnet eller personen av aktiviteten, fordi det oppleves som meningsfylt eller «gøy». Personen trenger ikke ytre stimulering for å drive med aktiviteten, men gjør det for sin egen del og de opplevelser og følelser som følger med (Imsen 2012). Et eksempel på dette kan være lystlesing. I følge Krashen (2004) er et velkjent begrep i mange kulturer såkalt «*flow*» eller *flyttilstand*, en tilstand der man dypt, men uanstrengt driver med en aktivitet. I denne tilstanden forsvinner alle bekymringer, tiden mister sin betydning og ingenting annet enn aktiviteten betyr noe. Krashen hevder videre at den mest nevnte flytaktiviteten er nettopp lesing.

2.2.2. Ytre motivasjon

Ved ytre motivasjon holdes aktiviteten ved like på grunn av utsiktene til belønning eller et mål. Et eksempel kan være en lærer som forsøker å øke leselysten i en klasse. Hun utarbeider et prosjekt der klassen i sin helhet skal lese et visst antall sider i løpet av året. For hver tusende side som er lest, får klassen en premie, men bare dersom alle i klassen har lest *minst* en bok. Dette blir en høytidelig affære, med bokomtaler hengt opp på veggen. Elevene skriver under med navn, og det blir fort tydelig hvem som leser mest – og minst. De av elevene som har en indre motivasjon for lesingen, som gjør det for sin egen interesse og lyst, leser mer. De elevene som ikke er leselystne, leser kanskje minstekravet, men kun på grunn av den ytre motivasjonen, nemlig premien. I tillegg kan faktorer som de jevnaldrenes reaksjoner være en forsterkende motivasjonsfaktor for de mindre leselystne.

Motivasjon er kort sagt alt som har innflytelse på oss som mennesker, hvordan vi trekkes mer mot noe bestemt enn mot noe annet, og hvordan vi ser og forstår oss selv (Lillemyr 2007).

Motivasjon og engasjement er avgjørende for evnen og viljen til å lese. Leselyst handler om å glede seg over lesingen på bakgrunn av de opplevelsene og følelsene man får.

2.3. Reversal theory

I boken «*Motivational Styles in Everyday Life – A Guide to Reversal Theory*» (Michael Apter

2001) presenterer forfatteren fire begrepspar der hensikten er å forstå hva vi liker å gjøre og hvorfor vi er motiverte for dette. Tanken er at en alltid befinner seg i ett av de to stadiene innenfor hvert begrepspar, men at en stadig beveger seg mellom stadiene. Avhengig av personlighet tilbringer man mer tid i enkelte av stadiene, men dette kan variere avhengig av hvilken aktivitet man fokuserer på. I denne oppgaven er det relevant å se nærmere på to av disse begrepsparene, *telisk* og *paratelisk stadium* samt *konformisme* og *negativisme* i forbindelse med gutter og lesing.

2.3.1. Telisk og paratelisk stadium

Dette første begrepsparet går derfor ut på at en alltid har en form for bevissthet om hvor man er på vei, og hvordan man kommer dit, med andre ord veien til et mål. Begrepsparet består av det *teliske* og *parateliske* stadiet, og innenfor dette kan en hevde at et individ enten motiveres av prestasjoner og fremtidige mål, eller gleden av aktiviteten i øyeblikket. Apter fremhever enkelte karakteristikk som kjennetegner de ulike stadiene. Under følger en noe forenklet tabell som viser forskjellene, gjengitt og oversatt av meg.

Det teliske stadiet	Det parateliske stadiet
Seriøs	Lekende
Målorientert	Aktivitetsorientert
Forhåndsplanlegging	Spontan
Fremtidsorientert	Øyeblikkelig nytelse

Hentet fra:

Characteristics of the contrasting metamotivational states (styles) (Apter, 2004, s.7)

I tabellen ser vi at en i det teliske stadiet er opptatt av forutsigbarhet og planlegging, og tenker frem i tid. Et eksempel på dette kan være lesing til en prøve, der målet er å få et godt resultat. Engasjementet og drivkraften (motivasjonen) drives av målet om å bestå eller få en god karakter. Likevel kan en plutselig oppleve at man kjenner en indre drivkraft for å lære stoffet, kanskje fordi det oppleves som interessant eller at man plutselig ser sammenhenger som man tidligere ikke har sett. Kjernen i *reversal theory* er at en ikke kan befinne seg i de to stadiene samtidig. Et eksempel på denne reisen mellom det parateliske og teliske stadiet kan illustreres ved dette: en elev som har en stor prøve neste dag, har kanskje som utgangspunkt å lese til prøven for å få en god karakter. Her er eleven mål- og fremtidsorientert. Underveis i lesingen,

kan eleven imidlertid glemme at formålet egentlig var å få en god karakter, fordi han oppdager at fagstoffet i seg selv blir interessant. Slik har eleven beveget seg over i det paratelige stadiet. Dette viser at en aktivitet kan oppleves som motiverende både i det teliske og paratelige stadium.

2.3.2. Konformisme og negativisme

Det andre begrepsparet som i denne oppgaven vil knyttes til lesing blant gutter er *konformisme* og *negativisme*. Dette begrepsparet tar for seg hvordan en forholder seg til normer, regler og forventninger fra omgivelsene. En konformist vil føye seg etter disse, og gjøre alt de kan for ikke å skille seg ut. En negativist vil forsøke å bryte regler, skille seg ut og ikke bli påvirket i så stor grad av gruppepress (Apter 2001). Satt i sammenheng med lesing, er det relevant å trekke inn begrepet selvoppfyllende profeti. I følge Store Norske Leksikon kan dette begrepet defineres som forventninger til en person medvirker til at personen endrer seg i retning av forventningen (Svartdal 2012). Med andre ord; gutter er ofte klare over at den allmenne oppfatningen er at *gutter ikke leser*, og vil derfor føye seg etter dette.

3. IDENTITET

«Identitet er vår oppfatning av oss selv som den samme på tvers av tid og rom, og en følelse av noe konstant og uforanderlig i vårt indre på tvers av ulike situasjoner» (Imsen 2012, s.64).

Identitet kan også forklares som summen av de ulike rollene en person har (søster, venn, tante), der man til tross for dette skal være en «hel» person.

Barn og unges oppfatning av seg selv blir i stor grad til gjennom faktorer som kompetanse, innflytelse og tiltrekning i venneflokk og klassen. Denne jevnalderkulturen spiller en stor rolle i barn og unges utvikling. I følge sosialpsykologen Robert Wicklund (1975) i Lillejord, Manger og Nordahl (2012), skapes en spesiell psykologisk tilstand kalt objektiv selvoppmerksomhet i det vi blir oppmerksomme på at vi er objekter for andres vurdering. I denne tilstanden vurderer barn og unge om egen atferd er i tråd med internaliserte regler og normer. Dette har likheter med George H. Meads (1863-1931) speilingsteori; vi tilpasser vår oppførsel som følge av omgivelsenes reaksjoner, *vi speiler oss i den andre*. Mead bruker også begrepet «*den signifikante andre*» om en person hvis tilbakemeldinger og reaksjoner blir tillagt større vekt enn en tilfeldig persons (Imsen 2012).

Kobler man sammen identitetsaspektet med lesing, får vi leseridentitet. Gjennom økt leseforståelse får en innsikt og bevissthet omkring egen lesing. En følelse av at lesing innebærer glede og økt kunnskap, kan etter hvert føre til at personen ser på seg selv som en leser; altså han utvikler en egen leseridentitet. For at dette skal bli mulig, er det nødvendig at personen opplever interesse for sin opplevelse fra omgivelsene (Haanæs 2004).

Når eleven blir bevisst på egen lesing, og opplever av at lesingen innebærer glede og gir kunnskap, vil han etter hvert se på seg selv som en leser. Slik utvikler eleven en leseridentitet. Nødvendig for dette er at han opplever interesse både for sin egen opplevelse av det leste, og for sin leseutvikling (Rygg u.d).

4. GUTTERS LESEVANER

Innenfor temaet gutter og lesing blir det ofte fokusert på at gutter leser for lite. Dette skjer ofte på bakgrunn av resultatene av undersøkelser som for eksempel PISA (Programme for International Student Assessment). Leseprøven i PISA har som overordnet mål å kartlegge ungdommers leseferdigheter. Her utkonkurrerer jentene guttene med tanke på resultatene innenfor lesedelen av undersøkelsen. Som følge av dette har flere forskningsprosjekt blitt initiert, blant annet i regi av det nasjonale lesesenteret i Stavanger, der målet er å få gutter til å lese mer.

Med dette fokusert er det lett å glemme at det faktisk finnes gutter som leser, og i dette kapitlet vil jeg ta for meg tendensene og fellestrekkene ved gutters lesevaner. Spørreundersøkelsen i PISA 2009 viser at jenter bruker langt mer tid på frivillig lesing enn gutter. Gutter som leser bruker mer tid på tegneserier og aviser enn skjønnlitteratur (Roe i Kverndokken 2013). Mantraet at gutter ikke leser viser at lesing som begrep ofte kun blir brukt om skjønnlitteratur. De senere årene har imidlertid en økt aksept for andre typer tekster enn den tradisjonelle boken fått fotfeste. Kåre Kverndokken er en av dem som har stått i spissen for å rette fokus mot et bredere perspektiv på hva lesing er, blant annet ved å rette fokus mot den digitale lesingen. Å lese skjermttekster er en form for lesing som blir undervurdert, spesielt av guttene selv, men også interaktive dataspill, for eksempel rollespill, fordrer lesing.

Analyser av gutters sterke og svake sider i leseprøvene viser at innholdets betydning for motivasjonen til å lese er avgjørende for guttene. Treffer teksten dem, gjør de det bedre. Dette viser at gutter stiller større krav til teksters appellering til dem. Særlig faktabøker er en sjanger som mange gutter interesserer seg for. Resultater fra blant annet PISA-undersøkelsen viser også at gapet mellom gutter og jenters prestasjoner er mindre når det kommer til leseforståelsen av fagtekster enn andre tekster.

Innenfor skjønnlitteraturen spiller også hovedpersonens kjønn og alder en stor rolle; gutter trenger hovedpersoner som er lett å identifisere seg med, og foretrekker gutter på egen eller litt eldre alder (Roe, 2011). Forskning på gutters lesevaner viser at gutter er like forskjellige som lesere som alle andre, men at det naturlig nok finnes visse fellestrekk. Sjangre som spenning, science fiction, krim og fantasy er ofte populære blant gutter, mye fordi dette er sjangre der handlingen ofte drives raskt fremover (Kverndokken 2013).

Særlig fantasy har blitt utpekt som selve definisjonen på «guttessjanger». Blant annet i Dahll-Larssøn (2010) blir det lagt stor vekt på fantasy-sjangeren som motivator for gutters lesing. Fantasy-sjangeren har likheter med eventyrene, og tar for seg emner som engasjerer på tvers av alder og kjønn. Store spørsmål som liv, død, kjærlighet, godt og ondt, tap og savn er temaer leseren kan kjenne seg igjen i, og som kan øke motivasjon for å lese. Bøker innenfor fantasy-sjanger ofte satt i middelalderen, enten helt eller delvis i en magisk verden. Hovedpersonene er ofte lette å identifisere seg med, enten i form av alder eller egenskaper. Likhetene med eventyrene er også en viktig faktor; selv om leirbålenes tid er forbi, har film, rollespill og fantasy-inspirerte dataspill i stor grad overtatt plassen eventyrene før hadde (Dahll-Larssøn 2010).

5. METODE

Basert på problemstillingen «*hva motiverer leseglade gutter?*» var det hensiktsmessig å benytte kvalitativ metode. I en kvalitativ metode søkes det å se verden fra intervjuobjektens ståsted. Ønsket var å gå i dybden, samt få frem sammenheng og helhet i guttenes svar (Dalland 2012). Jeg ønsket å undersøke hva som lå bak guttenes leselyst, noe som ikke kan måles i tall og prosenter. Likevel ble arbeidet innledet med en kvantitativ metode; et spørreskjema for og lettere kunne velge ut passende intervjuobjekter.

5.1. Utvalg

PISA-undersøkelser viser at gutter og jenter leser omtrent like mye i småskolealder, men at forskjellen øker jo eldre elevene er (Roe 2013). Derfor valgte jeg å intervju gutter på 10.trinn, der forskjellen er størst. I tillegg var mitt inntrykk at eldre gutter mest sannsynlig ville kunne svare utdypende på større spørsmål grunnet modenheten sammenlignet med gutter på mellomtrinnet.

For å foreta et utvalg av passende intervjuobjekter ble arbeidet innledet med et enkelt spørreskjema. Bakgrunnen for bacheloroppgaven, og hva som menes med lesing i denne sammenhengen ble forklart kort før alle guttene i de tre klassene fikk utdelt spørreskjemaet (se vedlegg 1). Dette skulle etter planen gjennomføres i tre klasser på 10. trinn ved samme skole. En av klassene hadde jeg god kjennskap til fra før grunnet praksisopphold. Grunnet tidsaspektet, endte det med at to klasser, totalt 48 gutter svarte på spørreskjemaet.

Den videre utvelgelsen av intervjuobjekter ble foretatt på bakgrunn av svarene i undersøkelsen. Hovedsakelig ble det lagt vekt på i hvilken grad guttene selv betegnet seg som lesere, og hvor glade de var i lesing på en skala fra 1-10. Besvarelsene der svaret var 8 eller høyere var aktuelle. Tanken var å få et variert utvalg fra klassene som deltok. Dette fordi det kan være enkelte avvik i fokuset på lesing i skolen i hver av klassene, og ønsket var et bredere utvalg enn én enkelt klasse ville gi. Det viste seg imidlertid at en av klassene var uaktuell å intervju grunnet svarene (knappt en besvarelse med svaret over 5 på spørreskjemaet), og de fire utvalgte intervjuobjektene kom derfor fra samme klasse, dog to ulike grupper.

5.2. Intervju

I et kvalitativt forskningsintervju forsøker en å se verden fra intervjuobjektens ståsted. Målet er å få frem betydningen av folks erfaringer og deres opplevelse av verden (Kvale og Brinkmann 2009, i Dalland 2012). I intervjusituasjonen ønsket jeg å undersøke hva som lå bak guttenes leselyst, av den grunn falt valget på et kvalitativt intervju. Guttene ble på en diskrete måte spurt om de ville la seg intervju, og deretter tatt med på et egnet rom. Alle fire intervjuene tok i underkant av 10 minutter.

Elevenes svar ble innspilt med elevens tillatelse og siden transkribert. På denne måten fikk guttene min fulle oppmerksomhet i intervjusituasjonen uten distraherende momenter i form av

notattaking. Jeg valgte å gjennomføre et halvstrukturert intervju med en intervjuguide (se vedlegg 2) som utgangspunkt, fordi dette åpnet for oppfølgingsspørsmål på bakgrunn av intervjuobjektene respons.

5.3. Førforståelse

Gutter og lesing har interessert meg lenge, og jeg har lest mye om temaet på forhånd. I forskningen som er gjort tidligere omkring temaet, presenteres mange funn som synes å kunne generaliseres, særlig med tanke på typisk «guttessjangre». Denne generaliseringen var noe jeg var skeptisk til. Min egen førforståelse omkring dette temaet er derfor noe som må tas i betraktning i oppgaven, fordi det jeg bærer med meg av kunnskap og holdninger omkring temaet virker inn på hvordan jeg tolker og bearbeider resultatene (Dalland, 2012). Videre drøfting omkring min egen rolle i intervjusituasjonen vil bli tatt for seg i underkapittel «**5.5. Vurdering av metode**».

5.4. Ethiske overveielser

Før arbeidet med datainnsamlingen begynte, ble et passivt samtykke sendt ut til foreldre og foresatte ved den aktuelle skolen. Dette ble gjort for å sikre at foreldre, foresatte og elever var klare over muligheten til å takke nei til å delta i forskningsarbeidet, dersom dette var ønskelig.

For å sikre intervjuobjektene anonymitet, ble det ikke brukt navn i andre sammenhenger enn i det innledende spørreskjemaet. Intervjuobjektene ble også gitt informasjon om dette på forhånd, i tillegg til at de ble gjort oppmerksomme på at de hadde full frihet til å svare så utfyllende eller kort de ønsket, og når som helst kunne avslutte intervjuet dersom de følte for det. De ble også informert om at lydopptaket kun skulle høres av meg, og ville bli slettet umiddelbart etter transkriberingen.

De etiske overveielsene som ble gjort omhandlet også gruppeintervju vs. individuelt intervju. Intervjuene ble etter nøye overveielse foretatt individuelt. Her kunne også gruppeintervju vært hensiktsmessig for resultatet, i den grad at samtalen mellom intervjuobjektene ville fått større fokus. Likevel ble det sett som mest hensiktsmessig å utføre intervjuene individuelt, siden forskning viser at gutter sliter med å identifisere seg som lesere. Dersom gruppeintervju hadde vært den valgte metoden, kunne risikoen for at guttene holdt tilbake meninger og tanker i frykt av tilbakemeldingene fra de andre guttene. Gjennom individuelle intervju var ønsket å

skape en trygghet for intervjuobjektene, der de ikke ble stilt i en sårbar posisjon.

Det at det var en tydelig forskjell på leselest mellom de to klassene kan selvsagt være en tilfeldighet, men kan også bety at en av klassene har hatt mer fokus på lesing gjennom skolen. Dersom omfanget av oppgaven hadde tillatt det, kunne det vært interessant å intervju klassenes lærere for å undersøke sammenhengen.

5.5. Vurdering av metode

Relabilitet og validitet er to sentrale perspektiver innenfor kvalitativ forskning. Med relabilitet menes det at svarene er pålitelige. Validitet omhandler i hvilken grad resultatene er gyldige. Man skiller ofte mellom indre og ytre validitet, der førstnevnte omhandler det spesifikke utvalget og fenomenet som er undersøkt. Ytre validitet omhandler i hvilken grad resultatene kan overføres til andre utvalg og situasjoner (Dalland 2012).

Fordi jeg allerede hadde intervjuet de utvalgte guttene for ett års tid siden, så jeg det som interessant å ta med anonymiserte notater fra den gang. Som et sidespor til denne oppgaven var det for min egen del interessant å se om guttenes svar forandret seg. Imidlertid hadde guttene svart omtrent det samme på de av spørsmålene som gikk igjen i dette forskningsarbeidet, noe som kan tyde på at guttene er klare over egne preferanser.

I følge Kverndokken (2013), mangler gutter mannlige forbilder som fronter lesing, og derfor har jeg gjort meg noen tanker om resultatene fra intervjuene er påvirket av at jeg selv er kvinne. Mange gutter opplever at lesing blir fremstilt som noe feminint eller nerdete, og at de derfor ikke vil identifisere seg med dette.

Guttene jeg har valgt ut til intervjuet har jeg et forhold til fra før, og har snakket med dem om temaet tidligere. Alle intervjuobjektene betegner seg som hyppige lesere, og det er grunnlaget for at jeg har valgt dem. Her kunne det ha vært mulig at trinnets lærere hadde presentert temaet for oppgaven, og samlet inn det innledende spørreskjemaet uten meg. Likevel mener jeg det var viktig at jeg selv var tilstede for å presentere temaet, slik at det var tydelig hva elevene gikk til.

Min egen rolle i intervjusituasjonen må også tas i betraktning. Guttene hadde store problemer

med å begrunne sine valg av bøker, og fordi jeg selv har lest flere av de nevnte bøkene, ble det naturlig at vi snakket om disse på en mer uformell måte. Det at vi her hadde felles referansepunkter gjorde at guttene i flere tilfeller ikke trengte å uttrykke eksplisitte svar på enkelte spørsmål, fordi vi tidligere har hatt samtaler om samme tema. Det var derfor nødvendig å lese mellom linjene i guttenes svar, men jeg var påpasselig med å dobbeltsjekke om jeg hadde forstått svarene på riktig måte.

Jeg kunne ha intervjuet et representativt utvalg, der både gutter som misliker lesing, og de som liker det ble inkludert, for så å drøfte forskjellene. Derimot opplever jeg at fokuset altfor ofte rettes mot gutter som vegrer seg for å lese, slik at det for meg ble naturlig å fokusere på «de glemte guttene». Målet med dette er å anerkjenne disse guttenes leseglede, i håp om at de føler seg sett og respektert for sine valg.

Finnes det en eller flere nøkkelfaktorer som øker gutters motivasjon for lesing? Dette håper jeg å få et innblikk i gjennom disse intervjuene. I og med at kun fire gutter ble intervjuet, er det en rimelig antakelse at disse funnene ikke kan generaliseres. Både utvalg og geografisk utbredelse er for smalt til at funnene kan gjelde på en generell basis. Likevel kan guttenes sammenfallende svar være et tegn på at det kan finnes tendenser som muligens kan gjøre seg gjeldende for flere leseglade gutter.

6. DRØFTING

Å skulle drøfte alle svarene er ikke mulig grunnet oppgavens restriksjoner i omfang, derfor er det hensiktsmessig å ta for seg de viktigste funnene fra datainnsamlingen. Intervjuobjektens svar er gruppert i kategorier, slik at stoffet fremstår som mer oversiktlig for leseren. Videre har jeg valgt å kombinere resultat og drøfting, slik at disse underkapitlene drøftes i sammenheng med relevant teori og opp mot problemstillingen; *hva motiverer leseglade gutter?*

6.1. Motivasjon

Guttene som ble intervjuet er alle ivrige lesere, og formålet med denne oppgaven er å undersøke hva som motiverer disse leseglade guttene. Disse guttene har allerede funnet en inngang til bokenes verden, og er etter min mening bedre egnet til å forklare hva som motiverer dem. De har lest mye, og ut ifra min førforståelse, ville de være i stand til å

argumentere for hvorfor og hva de motiveres av.

Med motivasjon menes hva som gjør at vi har lyst til å utføre en handling eller drive med en aktivitet. Blir guttene påvirket av ytre faktorer, som premiering av lesingen, eller er det følelser og indre utbytte som driver dem frem?

På spørsmål om *hvorfor* de leser, peker intervjuobjektene på ulike faktorer:

Gutt 1: *«det er morsomt, nesten som å se en film, bare at du lager bildene i ditt eget hode»*

Gutt 2: *«det er bare blitt sånn automatisk, jeg er jo født og oppvokst med lesing»*

Gutt 3: *«bestandig satt pris på den gode historien, det er morsomt å lese, og jeg setter pris på opplevelsene jeg får»*

Gutt 4: *«Det er morsomt å lese, blir litt i en egen verden... bare liker det, får en pause fra alt, slappe av og sånn»*

Disse svarene understreker guttenes indre motivasjon for lesing; de leser fordi de finner glede i det, får en pause fra omgivelsene og kan bruke fantasien. Selv om svarene er ulike, kan vi finne spor av blant annet Stephen Krashens flytbegrep (2001). Lesing er den mest nevnte flytaktiviteten, og kan forklares med at en er så dypt inne i en aktivitet at omgivelsene og tidsfølelsen forsvinner. Dette illustrerer guttenes svar godt; særlig gutt 4 sin kommentar om at han «får en pause fra alt, og er i sin egen verden». Dette er en ikke ubetydelig motivasjonsfaktor, denne flukten fra virkeligheten gjennom lesing. Disse funnene tyder på at de leseglade guttene har en indre motivasjon for lesingen. Det er de opplevelser og følelser de får av å forsvinne inn i bøkens verden som driver og motiverer dem til å lese, og at de ikke trenger ytre motivasjon for å fortsette eller vedlikeholde aktiviteten. Det at den indre motivasjonen er viktigst for de leseglade guttene er interessant, særlig fordi dette kan være en tydelig forskjell fra gutter som ikke er glade i å lese. Kanskje er den ytre motivasjonen, med tilbakemeldinger og påvirkning fra omgivelsene som stimulerer disse guttenes motivasjon.

I lys av Michael J. Apters «reversal theory» kan det være interessant å se på hva guttene selv foretrekker av lesestoff, og hva de selv mener de lærer av å lese. Flere av guttene nevner spenning som motiverende faktor, og det at boken må «gripe» dem øyeblikkelig.

Tiltaksplanen «Gi rom for lesing» hevder at mange gutter stiller større krav enn jenter til spenning og action, gjerne på de første par sidene av en bok (Utdannings- og forskningsdepartementet, 2003). Dette sammenfaller med guttenes svar i intervjuene. På

spørsmål om hva som må til for at de skal lese en bok, svarer alle guttene at boken må være *spennende*. De presiserer også at de må bli «hektet» relativt fort, gjerne i løpet av de 20 første sidene i en bok, ellers vil de legge den fra seg å finne en bedre egnet bok.

Apters begrepspar som omhandler veien til målet, altså det teliske og parateliske stadiet er viktige faktorer i disse guttenes motivasjon. Mens gutter som befinner seg i det teliske stadiet vil være fremtidsorienterte og seriøse, for eksempel være opptatt av læringen og utbyttet de får av å lese, er det tydelig at disse guttene befinner seg i stor grad i det parateliske stadiet. Her er lekenhet og spontanitet viktige nøkkelord. Guttenes lesing dreier seg om å få utbytte av aktiviteten her og nå, og ikke en belønning i fremtiden. Selv om guttene i sine svar kommer med tanker om læringsutbyttet de får av å lese skjønnlitteratur, er ikke dette i fokus. Som en av guttene forteller: «det er jo forskjell på å lese bøker for å kose seg, og å lese til en prøve». En av guttene leser mest i skoleferier, og forbinder derfor lesingen med avslapping og overskudd, noe fjernt fra den obligatoriske lesingen i skolen.

6.2. Leseridentitet

Det som først ble tydelig var at intervjuobjektene ikke var vant til å snakke om egen lesing. Guttene hadde vanskeligheter med å sette ord på hvorfor de leser, og hva lesingen betyr for dem. Dette kan knyttes opp mot identitetsaspektet, slik Kåre Kverndokken drøfter i «Gutter og lesing». Han peker på at gutter sjelden identifiserer seg som lesere, og grunngir dette med at lesing ofte blir fremstilt (eller oppfattet) som feminint, nerdete eller ukult (2013). I en sårbar ungdomstid er dette noe de fleste tenåringsgutter muligens forsøker å unngå.

Forskningsprosjektet «Jeg leser aldri – men jeg leser alltid!» gjengitt i (Hoel, 2008) viser også til at gutter flest forholder seg til lesing som aktivitet, og ikke identitet. Selv om intervjuobjektene var noe tilbakeholdne med å utdype spørsmål som gikk på deres leseridentitet, hadde alle svart at lesing betyr mye for dem i det innledende spørreskjemaet. I tre av guttenes svar er det likevel tydelig at lesing er en del av identiteten deres; disse guttene leser skjønnlitteratur så fort de får sjansen, omtrent hver dag. Som en av dem sier:

«Jeg leser på sengen før jeg sovner hver kveld, men noen ganger er det så spennende at jeg blir liggende hele natten, og da er det litt vanskelig å stå opp for å dra på skolen dagen etter... he-he!

Gutt 3

Kanskje er det slik at guttene ikke identifiserer seg som lesere i like stor grad, nettopp fordi fokuset ofte ligger på at gutter ikke leser. Som en selv-oppfyllende profeti vil guttene muligens vegre seg for å identifisere seg som lesere, siden dette blir sett på som unormalt og et brudd på normene, jfr. det konformistiske stadiet (Apter 2001). En av guttene forteller at han foretrekker at færrest mulig vet at han elsker å lese bøker, fordi han er redd for å bli ertet:

«Jeg er jo kjempeglad i å lese bøker, men det er ikke så mange andre gutter som er det. De kan komme med frekke kommentarer og sånn, og det er jo ikke morsomt. Men egentlig tror jeg at de kanskje liker det om de bare prøver... men jeg går ikke rundt å snakker om bøker, da tror jeg de synes jeg er teit»

Gutt 2

I «Gutter og lesing» (Kverndokken, 2013) drøfter forfatteren at mangelen på mannlige forbilder bidrar til at få gutter leser. Her nevner han intervjuer med mannlige artister og andre kjente personer som på spørsmål om hva de leser, har en negativ holdning til lesing. Sitater som «har aldri lest en bok», eller «jeg leser ikke» kan bidra til å forsterke tanken om at lesing ikke er maskulint nok (2013). For intervjuobjektene synes det ikke som de har et bestemt forbilde når det gjelder lesing, men flere av dem forteller om fedre som leser mye. Dette vil bli drøftet i underkapitlet «Foreldrepåvirkning»

6.3. Holdninger til sosial interaksjon rundt boklesingen

Guttene er i intervjuene relativt samstemte om at de ikke snakker med andre gutter om bøkene de leser. En gutt forteller at han ikke ser poenget med å snakke med andre om skjønnlitteratur, fordi han foretrekker å tenke over innholdet i bøkene selv. Han utdyper at han tror jenter er flinkere til å snakke om bøker, både fordi de skjønner mer av innholdet, og at det er mer akseptert å være glad i bøker for dem. Likevel forteller guttene at bøker er et hyppig tema i hjemmet, både fordi de alle har foreldre, foresatte eller søsken som er ivrige lesere, og fordi de ofte får bøker i gave i anledning julaften eller bursdag.

Samtidig mener guttene at de mest sannsynlig kommer til å snakke om bøker med andre når de blir eldre. Enkelte av guttene forteller at lesing ikke er et tema når man er ungdom, mye på

grunn av at andre interesser er viktigere for flertallet av guttene de kjenner. I tillegg kommer aspektet om den selvoppfyllende profetien (Kverndokken 2013), der den rådende oppfatningen om at gutter ikke leser fremdeles henger igjen blant mange gutter.

Begrepsparet konformisme og negativisme knyttes til hvordan en forholder seg til normer og regler (Apter 2001). Sett i lys av gutters lesing kan en trekke inn blant annet gruppepress og identitet. En konformist vil føye seg etter de uuttalte og allmenne oppfatningene, og gjøre det de kan for å unngå å skille seg ut. En av de allmenne oppfatningene omkring gutter og lesing er at *gutter ikke leser*. Vi kan forstå dette som at gruppepress vil ha større påvirkning på gutter som befinner seg i det konformistiske stadiet. Kåre Kverndokken (2012) hevder at en av grunnene til at gutter ikke leser, er at det blir stemplet som nerdete og ukult. En av guttene forteller at han sjeldent snakker om bøker han har lest, fordi han opplever at andre gutter har en negativ holdning til lesing. Gutten er redd for å bli stemplet som nerdete, og holder derfor lesingen skjult. I dette utsagnet kommer Meads speilingsteori til syne: denne gutten opplever negative tilbakemeldinger fra omgivelsene i forbindelse med sin leseglede, og tilpasser seg etter dette. Selv om denne gutten blir oppmuntret hjemmefra til å fortsette lesingen, kan det synes som om klassekamerater har inntatt rollen som signifikante andre, og deres mening blir derfor tillagt mer vekt. Imidlertid gir ikke denne gutten etter for klassekameratenes tilbakemeldinger om at lesing ikke er kult, men forsøker derimot å skjule sin glede for skjønnlitterær lesing. Denne gutten kan sies å befinne seg i Apters (2001) konformistiske stadium. I frykt for å bryte med de normer satt av omgivelsene, ønsker denne gutten å skjule sin leseglede for andre.

De tre andre guttene synes, basert på sine uttalelser oftere å befinne seg i det negativistiske stadiet, der de bryter de allmenne reglene om at gutter ikke leser, fordi de forteller at de ikke bryr seg om dem som har et negativt syn på lesing. Som en av guttene sier: *Det er synd for dem som ikke leser, de vet jo ikke hva de går glipp av når de ikke har prøvd*. Disse guttene gir ikke etter for en negativ kultur blant jevnaldrende om at lesing ikke er akseptabelt, og synes ikke å ha andre gutter som signifikante andre (jf. Meads speilingsteori)

6.4. Foreldres betydning

I løpet av oppveksten tilegner barnet seg svært mange av de holdninger og meninger foreldrene har, i stor grad gjennom samspill mellom arv og miljø (Imsen 2012). Lesing og

leselyst er momenter og verdier foreldre kan videreføre til sine barn, gjennom og aktivt lese selv, drive høytlesning eller generelt ha en positiv holdning til lesing. De fire intervjuobjektene forteller alle om en oppvekst der lesing har stått sentralt. Flere av guttene forteller også at de selv leser for yngre søsken, eller har blitt lest til av eldre søsken tidligere. Ett av intervjuobjektene forteller at han leser jevnlig for et yngre søsken, og selv om lillebroren ikke er så glad i å lese som han selv enda, sier han at «*det finnes håp for han (broren) også*».

Intervjuobjektene grunngir også foreldrenes bidrag som avgjørende for deres leselyst. Likevel kan det tyde på at det ikke er foreldres betydning som spiller størst rolle i hvordan leselystne gutter blir til. I Hoel og Helgevold (2005) argumenteres det for at hjemmekulturen ikke lenger har like stor innvirkning på hvordan et barn handler, på grunn av et samfunn i stadig endring. Funn nevnte forfattere har gjort, viser at majoriteten av deres intervjuobjekter forteller om høytlesning hjemme i oppveksten, selv om guttene ikke nødvendigvis har endt opp som leseglade. Derimot mener mine intervjuobjekter bestemt at foreldrenes interesse og engasjement for høytlesning har vært nødvendig for å tenne lesegnisten både blant dem selv, og som en betingelse for å øke interessen for lesing blant andre gutter.

Det at guttenes foreldre også er ivrige lesere har utvilsomt en positiv innvirkning på guttenes holdninger til lesing. Thomas Nordahl (referert til i Kverndokken 2013) viser til hvordan barns motivasjon har en klar sammenheng med foreldres engasjement i skole og skolearbeid. Ved å bli oppmuntret og støttet i lesingen, nyter disse guttene en annen stimulering av sine interesser enn elever som har mindre støtte hjemmefra. Guttene forteller om foreldre, ofte fedre, som leser mye, og det er disse som kommer nærmest begrepet forbilder innen lesing. Guttene har ved hjelp av foreldrene vokst opp med lesing som en vane, og ser derfor ikke for seg *og ikke skulle lese*. De er vant med å lese mye, og det kommer automatisk, mener de selv.

6.5. Bokens gripefaktor

I kapittel 3 i «Gutter og lesing» av Kåre Kverndokken (2013), drøfter nevnte forfatter betydningen av bokens gripefaktor for leserens motivasjon. Med gripefaktor menes bokens tittel, bokomslag, fargebruk, layoutform og formulering av baksidetekst. Det vil si all informasjon en kan få om boken uten å åpne den. Kverndokken hevder at gutter velger bort såkalte «jentebøker», bøker som har farger og tittel o.l. som appellerer mer til jenter. To av guttene i intervjuene forteller at boken må ha et spennende utseende, og at baksideteksten må

friste dem. De utdyper at de ikke tenker over akkurat hva som gjør for eksempel bokens utseende spennende, men basert på Kverndokkens forskning er det nærliggende å tro at bøkene bør ha et gutteaktig utseende, for eksempel med mørkere farger. De to andre guttene hevder at utseende og tittel ikke spiller noen rolle. Disse guttene velger enten bøker basert på bokanmeldelser på internett, eller ved ren tilfeldighet. Det kan imidlertid diskuteres om valg av bok virkelig er så tilfeldig som disse guttene hevder. Her kunne det vært interessant å presentere guttene for et utvalg bøker, for å undersøke hvilken bok som appellerer mest til dem.

Leseforsker Astrid Roe hevder i sin bok «Den andre leseopplæringa» (2011) at gutter har et større behov for å kunne identifisere seg med det de leser om, og muligens stiller større krav til innhold enn jenter. Dette kan eksempelvis være at hovedpersonen må være på alder med, eller eldre enn leseren, i tillegg til at gutter velger bort bøker med kvinnelige hovedpersoner (Roe, 2011). Derimot viser listen av guttenes favorittbøker at et flertall av disse har nettopp kvinnelige hovedpersoner (se vedlegg 3). En av guttene forteller: *«altså, det gjør jo ikke noe om det er jenter i hovedrollen da, boken kan være bra for det. Det handler jo mer om sånn.. hva de gjør, og egenskapene liksom»*. I lys av dette er det derfor nærliggende å tro at dette i større grad er gjeldende for gutter som leser mindre. Intervjuobjektene rapporterer om at de leser «mye», selv om det er noe uklart hva hver enkelt legger i akkurat dette begrepet, er det naturlig å tro at lesemengden er stor. Tre av de fire guttene leser hver dag, mens den siste leser kun i ferier. Det er derfor nærliggende å tro at disse guttene har, gjennom oppveksten, lest et stort utvalg bøker.

6.6. Sjanger

Fellestrekket i intervjuobjektens svar er at spenning er nødvendig for lesemotivasjonen. Med spenning utdyper guttene at det må være en handling som drives fremover raskt, det må skje mye. De peker også på at det er en fordel om de kan kjenne seg igjen i hovedpersonene, og at det er lite dødtid i bøkene. Tidligere forskning om gutters lesevaner peker på sjangre som science fiction, krim, spenning og fantasy. Særlig fantasy har blitt brukt som «fasit» for å få gutter til å lese mer, med det argumentet at dette appellerer til omtrent alle gutter (Hoel og Helgevold 2005). De fire utvalgte guttene i denne oppgaven er nokså uenige om eksempelvis fantasy-sjangerens stilling som «guttessjanger». En av guttene har lest mye fantasy tidligere, og forteller at denne typen bøker var det som fikk han inn i bøkens verden. Nå føler han

midlertid at fantasy-sjangeren er blitt for forutsigbar, og finner lite glede i denne boksjangeren. De tre andre guttene leser også en del fantasy, og en av dem fremholder nettopp uforutsigbarheten med sjangeren som det som appellerer mest til han. Dette illustrerer godt at erfarne guttelesere kan ha like varierte lesevaner som andre lesere, slik det blir argumenter for i Hoel og Helgevold (2005).

På den andre siden finnes det imidlertid flere likheter mellom hva de utvalgte guttene opplyste var favorittbøkene deres i dette forskningsarbeidet. Den best representerte sjangeren var fantasy/science fiction, og her nevner guttene bokserier som *Percy Jackson*, *Legenden om Narnia*, *Hunger Games* og *A Song of Ice and Fire* (Se vedlegg 3). En annen likhet ved disse bøkene er at de alle er trilogier eller lengre bokserier. I tillegg har de alle enten blitt, eller er i ferd med å bli filmatiserte. De fleste nyere kinofilmer er filmatiserte versjoner av bøker eller tegneserier, og guttene opplyser at de i mange tilfeller har sett disse filmene for så senere bestemme seg for å lese bøkene. Forfatter Arne Svingen skriver på sin egen nettside at en av de viktigste faktorene for å få gutter til å lese mer, er nettopp å binde sammen bok og film (Svingen, ukjent dato).

Det som synes å være fellestrekkene innenfor sjanger er, ikke overraskende, stort sett i tråd med hva tidligere forskning på temaet har konkludert med. Intervjuobjektene leser stort sett fantasy, science fiction og spenningsbøker. Et interessant funn i denne sammenhengen er imidlertid at forskning på området har konkludert med at gutter leser flere faktabaserte bøker (Kverndokken 2013). Et annet funn som var interessant, var guttenes meninger om hva andre gutter leser. Enkelte av guttene mener andre gutter også favoriserer sjangre som fantasy og science fiction, i likhet med dem selv. Her argumenterer de for spenningsmomentet, og at «gutter liker at det skjer noe, ikke at det er for mye kjærlighet og kliss og sånn». Samtidig peker guttene på at andre muligens leser fotballbøker og biografier om fotballspillere. Som en av guttene sier: *Jeg tror andre gutter leser om det de er interesserte i, men det er kanskje ikke så mye skjønnlitteratur som jeg leser, mer faktabøker*. Sistnevnte svar sammenfaller med forskning på gutters lesevaner, der det hevdes at gutter foretrekker faktabaserte bøker, og ikke skjønnlitteratur (Kverndokken 2013). Ingen av guttene nevner denne sjangeren som noe de leser, men mener at andre gutter stort sett leser eksempelvis fotballbøker og bøker om fotballspillere.

Intervjuobjektene har som tidligere nevnt, vanskeligheter med å utdype egne lesevaner. De

har ingen problemer med å fortelle om favorittbøker, men sliter med å sette ord på *hvorfor* de synes en bestemt bok er god. Det de fire guttene har til felles i forbindelse med valg av bøker, er at dersom boken ikke trekker dem inn i en spennende handling i løpet av de første 20 sidene, har de ingen betenkeligheter med å avslutte lesingen for deretter å finne en bedre bok. Interesse er derfor en vesentlig motivasjonsfaktor. Guttene nevner det selv i forbindelse med hva som kan få andre gutter til å lese mer; *man må finne en bok som interesserer dem*, sier de.

6.7. Læringsutbytte

Selv om oppgavens fokus ligger på guttenes motivasjon for skjønnlitterær lesing, ble det naturlig å undersøke om og hva guttene selv mener utbyttet av slik lesing er. Motiveres de av læringsutbyttet de får av å lese skjønnlitteratur, eller spiller dette liten rolle? Det tydeligste funnet i denne sammenhengen var at guttene skiller mellom den skjønnlitterære lystlesingen, og den faglige lesingen som er nødvendig i skolen. Guttene peker selv på at det er stor forskjell mellom å lese til en prøve på skolen, og det «å kose seg» med skjønnlitteratur. Et interessant oppfølgingsspørsmål ble derfor å spørre om enkelte tema i skolen var mer interessante en andre. Flere av guttene favoriserer fantasy-sjangeren, som i all hovedsak foregår i middelalderen, og en av guttene forteller også at dette er yndlingstemaet i samfunnsfaget i skolen. Sagt med guttens egne ord; *«jeg tror at siden jeg har lest mye fantasy, er det lettere for meg å se for meg hvordan det var i middelalderen liksom, det er inni hodet mitt fra før»*

Likevel mener guttene bestemt at de utvikler bedre ordforråd og en dypere forståelse av å lese, samt at de utvikler evnen til å bygge opp en god historie, hvordan variere setningsoppbygging og bedre fantasi som nyttig lærdom som også kan brukes i skolesammenheng.

Det er ingen tvil om at lesing øker leseforståelsen og bidrar til økt kompetanse Det å være en ivrig leser bringer kun positive sider med seg. Lystlesing gjøres ikke av plikt, og leseren velger selv den type litteratur de selv ønsker å bruke tid på. Faren her kan muligens være at enkelte lesere holder seg innenfor det komfortable, og utvider ikke leserepertoaret med tyngre eller uvant litteratur(Krashen 2004). En av guttenes svar understreker dette poenget: selv om han mener ordforrådet øker som følge av mye lystlesing, føler han lesingen stopper opp og blir uinteressant dersom han støter på vanskelige ord: *«Ordforrådet blir jo bedre... men hvis*

det er ganske sånn... vanskelige ord som dysfunksjonell og sånn, da blir det... litt for voksent». I en forlenging av denne oppgaven hadde det vært interessant å se på om guttenes motivasjon for lystlesing har innvirkning på generell motivasjon for lesing i forbindelse med skolearbeid. Sistnevnte svar kan tyde på at denne gutten holder seg til det komfortable, og ikke utfordrer seg selv i like stor grad med tanke på mer krevende lesing.

7. KONKLUSJON

Denne oppgaven har tatt for seg hva fire utvalgte gutter motiveres av i sin lystlesing. Lystlesing øker lesekompetansen, og er en nødvendig ferdighet i samfunnet. Intervjuene viser at selv om læringsutbyttet av lystlesing ikke står i sentrum for guttene, er de overbevist om at det kun finnes fordeler med lesing av skjønnlitteratur.

Noen av funnene, slik som guttenes egen tro på foreldrepåvirkning som grunnlag for deres motivasjon, er i strid med tidligere forskning på temaet. Likevel kan det være grunn til å tro at dette funnet er gyldig, da tidligere forskning har konsentrert seg om gutter som ikke er glade i å lese. Det kan derfor synes som om foreldrenes oppmuntring har en forsterkende effekt på guttene som leser fra tidlig alder.

Tydligst står derimot guttenes manglende evne til å begrunne og forklare favorittbøker, noe som kan være et tegn på at dette får lite fokus i skolen. Nettopp intervjuobjektene alder var en grunn til at gutter på 10.trinn ble valgt, med det grunnlag at disse ville være i stand til å begrunne og utdype sine svar. Dette står derfor igjen som det mest overraskende funnet.

Det er hevet over en hver tvil at leseglade gutter fortjener mer fokus i skolen. Kun gjennom å sette et positivt preg på gutters lesing kan vi gradvis motbevise påstanden om at gutter ikke leser. Gjennom å velge bøker som skal leses i skolen med omhu, slik at hver elev leser bøker tilpasset sine interesser og ønsker, kan vi vise at boklesing ikke nødvendigvis er feminint, men noe for alle.

7.2. Veien videre

I et videre arbeid hadde det vært interessant og presentert guttene for et utvalg bøker for å undersøke hvilke bøker som appellerer til dem ut i fra bokens gripefaktor. I intervjuene svarte guttene at utseende og bokens paratekster spiller liten rolle, derfor ville det vært nyttig å få et dypere innblikk i dette.

Videre kunne det også vært givende å sammenligne leseglade gutter og jenter, for å finne eventuelle likheter og forskjeller i deres motivasjon for skjønnlitterær lesing. I tillegg kunne det vært interessant å sett på om motivasjonsfaktorene for å lese er forskjellig blant gutter som vegrer seg for å lese, og de leseglade guttene.

Et siste punkt hadde vært å presentere guttene for en utvalgt bok, som de siden skulle ha diskutert sammen. Ved hjelp av spørsmål, mener jeg dette kunne blitt en fruktbar diskusjon som ville ha gitt bedre innsikt i guttenes tanker, meninger og følelser. Dette fordrer en god relasjon mellom guttene, der de er trygge på hverandre og evner å respektere andres synspunkter.

8. LITTERATUR

Apter, M. J. (2001) *Motivational Styles in Everyday Life – A Guide to Reversal Theory*. American Psychological Association. Washington DC.

Dahll-Larssøn (Red.) (2010) *Inn i teksten – ut i livet: nøkler til leseglede og litterær kompetanse*. Bergen: Fagbokforlaget.

Gabrielsen, Haslund og Lagerstrøm (2005) *Lese- og mestringskompetanse i den voksne befolkningen. Resultater fra Adult Literacy and Life Skills (ALL)*. Stavanger: Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning, Universitetet i Stavanger

Haanæs, Ingrid Rygg (2004) *På jakt etter leseglede: muntlig arbeid i norskfaget på mellomtrinnet med spesielt fokus på leseutvikling (HIST ALT rapport nr. 11)*
<http://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/id/110752/ALTrapport11.pdf> Hentet: 06.05.15

Haug, Christine S. (2013) *Unge kvinner: lånte 335 566 bøker. Unge menn: lånte 82 880 bøker*.
<http://www.aftenposten.no/kultur/Unge-kvinner-Lante-335-566-bokerAUnge-menn-Lante-82-880-boker-7211432.html> Hentet: 12.02.15

Hoel, T. og Helgevold L. (2005) *Jeg leser aldri – men jeg leser alltid! Gutter som lesere og som bibliotekbrukere*. Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning. Universitetet i Stavanger.

Hoel, T. (2008) *Gutter og lesing – lesevaner, lesetips, nye medier*. Stavanger. Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning: Universitetet i Stavanger.

Imsen, G. (2012) *Elevens verden: innføring i pedagogisk psykologi(4.utg)* Oslo: Universitetsforlaget.

Krashen, S. D. (2004) *The Power of Reading – Insights from the Research*. 2.utg. Portsmouth: Libraries Unlimited.,

Kverndokken, K. (Red.) (2013). *Gutter og lesing*. Bergen: Universitetsforlaget.

Lillejord, S., Manger, T og Thomas Nordahl (2012) *Livet i skolen 2*. Bergen: Fagbokforlaget.

Lillemyr, O. F.(2007) *Motivasjon og selvforståelse*. Oslo: Universitetsforlaget,

Postholm, M. B. og Jacobsen, D. I. (2011). *Læreren med forskerblikk*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Regjeringen (2013) *Pisa 2012: Svakere resultater i matematikk og naturfag*. 03.12.13.

Hentet: 15.03.15

<https://www.regjeringen.no/nb/aktuelt/pisa-2012-svakere-resultater-i-matematik/id747180/>

Roe, A. (2013) *Norske gutters resultater på nasjonale og internasjonale leseprøver (13-31)* I Kåre Kverndokken (red). *Gutter og lesing*. Bergen: Fagbokforlaget.

Roe, A. (2011). *Lesedidaktikk - etter den første leseopplæringen*. Oslo: Universitetsforlaget.

Skaalvik, E. M. og Skaalvik, S. (2011) *Motivasjon til skolearbeid*. Tapir forlag: Trondheim.

Svingen, A. (u.d.) *Gutter og lesing*. Hentet: 03.11.14

<https://arnesvingen.wordpress.com/gutter-og-lesing/>

Utdannings- og forskningsdepartementet. (2003) *Gi rom for lesing - strategi for stimulering av leselyst og leseferdigheter 2003-2007*. Hentet: 03.01.15

<http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-BondevikII/ufd/Rapporter-og-planer/Rapporter/2003/gi-rom-for-lesing.html?id=106009>

Utdanningsdirektoratet. (2015) *Grunnleggende ferdigheter*. Hentet 13.11.14

<http://www.udir.no/Lareplaner/Grunnleggende-ferdigheter>

VEDLEGG 1: SPØRRESKJEMA

GUTTER OG LESING

HINT

Ring rundt det som passer for deg:

1. På en skala fra 1-10, der 10 er veldig, hvor glad er du i å lese?

1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7 – 8 – 9 – 10

2. Jeg har alltid vært glad i å lese

Nei – Ja

3. Jeg er mer glad i å lese nå enn før

Nei – Ja

4. Lesing av bøker betyr mye for meg

Nei – Ja

VEDLEGG 2: INTERVJUGUIDE

1. Har du alltid vært glad i å lese?
2. Hva er den beste boken du har lest? Hvorfor?
3. Hvilke typer bøker liker du best? Hvorfor?
4. Hva må til for at du skal bestemme deg for å lese en bok?
5. Hvor finner du bøkene du vil lese?
6. Når leser du?
7. Snakker du om bøker du har lest med andre?
8. Leser du alltid ut bøkene, eller slutter du om du ikke liker dem?
9. Tror du at du kommer til å fortsette å lese bøker når du blir eldre?
10. Leser du på andre språk enn norsk?
11. Hvorfor leser du?
12. Hva tror du at du lærer av å lese?
13. Kjenner du mange gutter/voksne som leser?
14. Hva tror du andre gutter leser?
15. Hvilke typer bøker ville du anbefalt til andre gutter?
16. Hva tror du kan bidra til at flere gutter begynner å lese?

VEDLEGG 3

Guttenes bokanbefalinger

Collins, Suzanne - Hunger Games

Grant, Michael - Gone

Lewis, C.S. – Legenden om Narnia

Martin, George R.R. - A Song of Ice and Fire (Game of Thrones)

Nesbø, Jo – Harry Hole-bøkene

Riordan, Rick - Percy Jackson-serien

Roth, Veronica – Divergent

Rowling, J.K – Harry Potter